

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IEȘE ÎN FIECARE ZI.

Pe un an 12 flor., pe șase luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România și străinătate:
Pe an 40 fr., pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULU XLIX.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorile nefrancoate nu se primesc. — Manuscrisurile nu se retrămit.

N° 258.

Duminică, 16 (28) Noemvrie.

1886.

Brașov, 15 Novembre 1886.

Succesele, ce le-a dobândit politica d-lui Kalnoky în delegațiune, nu-l lasă pe Andrassy să se liniștească. După ce încercarea acestuia de-a blama politica ministrului de externe n'a reușit, vine acum Andrassy însuși și pledază pentru programa unei politici orientale neagresive cu tendența hotărâtă de a susține pacea.

Scim, că contele Andrassy a afirmat, că politica lui Kalnoky s'ar fi depărtat de bazele primitive ale alianței Austro-Ungariei cu Germania, cari s'au modificat prin intrarea Rusiei în această alianță. Kalnoky a negat acesta și față cu imputările ce i s'au făcut din partea delegațiilor unguri, că n'ar fi dezvoltat destulă energie în afacerea bulgară, ministrul de externe a atras atențiunea delegațiunii ungare asupra împrășurării, că este lătită părerea în cercuri estine, că Ungurii ar urmări tendențe șoviniste și agresive.

În adevăr în sîmul delegațiilor unguri și poloni s'a manifestat multă nemulțămire cu „politica de pace,” cum o înțelege și cum o practică contele Kalnoky. Contele Andrassy a dat încâtva nutremânt acestei nemulțămiri prin espunerile sale. Vederile ministrului Kalnoky au eșit în cele din urmă deasupra și acum ele se vedu a fi justificate și prin discursul tronului rostit la deschiderea Reichstagului german.

În fața acestui curent favorabil politicii d-lui Kalnoky, contele Andrassy a aflat de lipsă a lua în apărare pe Unguri în comisiunea declarând, că ei nu voiesc războiul, ci stăruiesc împreună cu cei din Austria pentru susținerea păcii.

O deosebire de vederi, dice Andrassy, a existat numai în privința metodei prin care s'ar pute mai bine evita o coliziune a monarhiei noastre cu Rusia, din cauza evenimentelor în Bulgaria. Andrassy e de părere, că interesul Austro-Ungariei și ale Rusiei chiar reclamă o atitudine energică protestătoare a ministrului de externe din Viena, în acel casu, când curentul panslavist revoluționar ar eși deasupra în Rusia.

Rusia, dice Andrassy, nu se poate s'ameținată din partea Austro-Ungariei. În trecut această monarhie n'a întreprins nici un pasu serios spre a se pune în fruntea țerilor nemulțumite orientale de care era încungiuată, astfel că ea a devenit chiar nepopulară la creștinii din Orient. O singură excepțiune s'a făcut dela această direcțiune prin ocuparea Bosniei și a Herțegovinei.

Aceste provincii nu le-a ocupat monarhia, dice Andrassy, spre a exercita de acolo o ege-monie asupra peninsulei balcanice, ci numai spre a stinge focul din această vatră a necurmatelor uneltiri revoluționare, care o silea mai înainte să se amestece în toate cestiunile balcanice.

Și această ocupațiune, adaugă fostul ministru, s'a făcut pe temeiul unui mandat european și numai în urma multor lupte în parlamente. Prin urmă ea nu constituie o excepțiune în direcțiunea neagresivă a politicii noastre orientale.

Interesele Austro-Ungariei în peninsula balcanică sunt după Andrassy mai vortos de natură negativă. Nu poate nimeni cere, ca monarhia să primescă o stare de lucruri, după care puternica Rusia cu 100 milioane de locuitori și cu o armată corespunzătoare ar avé puțință, de a ne ataca și pe la spate, din partea state, cari ar fi dependente de ea.

Este o cestiune a echilibrului pentru Europa ca lucrurile în Balcani să nu ia o asemenea soluțiune, pentru monarhia este o cestiune

de viață. Independența statelor mici e în interesul Austro-Ungariei.

Andrassy se încercă încă a mai dovedi, că estinderea Rusiei în peninsula balcanică nu ar fi nicidecum favorabilă pentru ea! Poporele ce au fost eliberate de sub jugul turcescu nu dorescu nici decum a ajunge sub stăpânirea rusescă. Dér și în privința militară ar fi cu neputință ca Rusia să se stabilizească la Bosforu lăsându în spatele ei Bulgaria, România și marea monarhie austro-ungară. Aceste țeri ar trebui dér mai întâiu să le cucerescă. Atunci Rusia ar ajunge să domine lumea, și așa ceva nu se poate cugeta în ziua de azi. În totu casul Rusia ar provoca o coalițiune a statelor Europei în contra sa.

În cele din urmă sfătuesce Andrassy pe Rusia „monarhică” de a se mărgini la pozițiunea, ce i-o oferă tratatul de Berlinu.

Suntemu curiosi să vedem ce voru răspunde diarele rusesci contelui Andrassy, căci anevoie ne vine a crede, că îi voru mulțumi pentru sfaturile ce le dă Rusiei și Soveranului ei.

A șeșea suplică către Maiestatea Sa a foștilor grănițeri din alu 2-lea regimentu românescu de grăniță.

(Urmare).

N'a fostu destul cu încercarea de a restringe pe umilitu subscrisa poporațiune în posesiunea, bunul și averea sa, ci Escelența Sa Ministrul r. u. de culte a trebuit să aducă aici ca motivare și un pretești și acesta spre cea mai adencă întristare a noastră s'a și aflat și adus; — anume: deși dela militarisare, moșii și strămoșii noștri au fostu totdeauna adicți preînaltului tron, gloriosei dinastii habsburgice, monarhiei și patriei; deși s'a recunoscutu totu - déuna credința ei neclătită; deși dovedesce istoria regimentului alu II-lea românescu de grăniță, cumcă poporațiunea din acestu regimentu de grăniță și-a vrsat sângele pe câmpul da onore pentru tron, dinastie și patriă în Turcia, Prusia, Francia, Italia etc. cu toate aceste această poporațiune acum pacinică și blândă din fostul regimentu de grănițe în adinsu se invinovătesce și se suspiționează în ordinul ministerialu numitu mai sus, că cu administrarea fondurilor și compunerea statutelor ar voi să formeze caste periculose unităței statului.

Deacă se colporteză astfelu de sciri tendințose în foile publice, această în timpul de față nu e de vre-o deosebită însemnătate, însă ca Escelența Sa ministrul de culte să arunce amemeni în vinuiri asupra unei poporațiuni neclătite în credința cătră pre înaltul tron și patriă: la acesta nu s'a așteptat umilitu subscrisa poporațiune.

Majestate! Escelența Sa domnul ministru de culte și instrucțiune sub titlul că vrea să reguleze administrarea averii fondurilor școlastice a aflatu de bine a ne trimite mai întâiu unu comisariu ministerialu și curându după aceea unu comisariu regescu în persona Ilustrității Sale Domnul comite supremu baron Desideriu Banffy, provédendu-lu c'unu ordinu deschisu ce se alătură cu supunere sub /12 și care portă timbrul persecutării unor elemente periculose societății, la care umilitu subscrisa poporațiune a fostu grănițeri n'a datu nici cea mai mică cauză, ce o spunem cu conștiință liniștită. Regularea administrării însă — cum arată faptele de mai jos — e cu atât mai multu numai unu pretești, cu câtu chiar în casul când administrarea averii fondului ar fi fostu în realitate defectuosă, defectele și necorecțiunile ei ar căde și ar putea căde numai în sarcina înaltului ministeriu r. u. de culte și învățământu, pentru că în înțelesul actului fundaționalu sancționat, inspecțiunea supremă asupra administrării a avut o și o are acestu înaltu ministeriu și pentru că până acum comitetul administratoru în totu anul a așternut socotelele spre censurare, ér ministeriul tot déuna le-a censurat, întărit și aprobatu.

Nu regularea administrării e fostu așaderă scopul,

adeverat alu introducerei comisariatului regescu. Cu prinsul ordinului ministerialu citat, pus în legătura cu prevederile și cu dispozițiunile domnului comisariu regescu, ce se voru espune mai jos, dau esplicare clară și descoperu adevăratul scop, — prin determinațiunile acestui înaltu ordinu se descopere intențiunea, Escelenței Sale, a domnului ministru de culte și instrucțiune cu privire la fondurile noastre școlastice și de stipendii.

Domnul comite supremu în calitate de comisariu regescu îndată după numirea sa a interdisu prin ordinațiunea ddo. 4 Augustu 1885 Nr. 886 cu totă strictetea comisiunii, adecă organului administrativu alu fondurilor de a mai așterne relațiuni la autoritățile superioare, i-a interdisu de a adresa raporturi cătră înaltul ministeriu de culte și cătră ordinariatul gr. cath. din Gherla fără ca să fiă mai înainte vidimate de densul, deși până atunci se relaționa directu din Năsăud; elu i-a interdisu și cri ce altă corespondență fără numita vidimare.

Prin Coordinațiunea din 17 Octomvrie 1885 Nr. 1395 comisariul a opritu strinsu numirea usitată până atunci a fondurilor în sensul actului fundaționalu ca „proprietate a foștilor grănițeri,” ba chiar și amintirea vorbei de „grănițeri” și „grănițeresci în acte și pe adrese, și a datu alte numiri necorespunzătoare actului fundaționalu sancționat de Maiestatea Vostră.

Prin ordinul telegraficu din 29 Augustu 1885 Nr. 1071 a opritu ținerea ședințelor comitetului administratoru, care era convocat și a amenințat cu puterea armată.

Prin ordonanța din Decemvrie 1885 Nr. 1991 dispune, că banii fondurilor școlastice depuși până aci în unele casse de păstrare, să se scotă de acolo și să se pună în alte casse desemnate de elu în modu arbitrar, fără a lua pentru ele răspunderea și garanția.

Prin ordinațiunea din 6 Decemvrie 1885 Nr. 1695 a instituit, în contra ordinațiilor actului fundaționalu pentru școlele susținute din fond, nisce organe, care până aci nu au existat, așa numitele curatorate și acestor curatorate cu ordinațiunea din Iuliu 11 1886 Nr. 1161 le-a datu instrucțiuni de administrațiune școlastică, cari nu stau în consonanță cu principiile actului fundaționalu.

Prin ordinațiunea din 15 Decemvrie 1885 nr. 1806 se eschid unu membrii din comisiunea administratoru de fondurile școlari, cari au fostu aleși de adunarea generală a comitetului administratoru și în locul lor prin ordinațiunea din 30 Decemvrie 1885 nr. 2068 se dumenescu alți membri după arbitriu.

Prin ordinațiunea din 16 Decemvrie 1885 nr. 1998 se suspendeză directorul gimnasiului din postul șeu și se numesce președinte alu comisiunii administratoru, de altă parte fără a se mai lua în considerare determinațiunile actului fundaționalu, fără încunoscințarea ordinariului episcopescu gr.-cath. de Gherla și fără ascultarea comitetului administratoru de fonduri, se substitue unu profesor gimnasialu ca directoru alu gimnasiului.

Prin ordinațiunea ce dă instrucțiuni despre organizarea internă ddo. 12 Septemvrie 1885 Nr. 1110 pt. 13 se sisteză plățirea părții ce compete comunelor din regalul de cărciumărit și se ordonează înaintarea acelor sume la cassa comitatului, scopul acestei dispozițiuni e — cum se va arăta mai târziu — de a lua comunelor din mână mijlocele ca să nu mai potă suporta spesele în procesul Kemenyan, după ce acele părți erau destinate anume pentru suportarea acelor spese.

Toate dispozițiunile comisariatului regescu amintite mai sus nu sunt îndreptate spre scopul ameliorării administrației averii fondurilor școlastice, este însă pentru aceea violat actul fundaționalu în bazele sale și faptele espuse mai sus combinate cu înaltul ordinu ministerialu datu mai în urmă arată, că Escelența Sa ministrul de cult și instrucțiune în contra principiilor actului fundaționalu, cum și a determinațiilor clare ale preînaltului autografu alu Maiestății Voștre ces. și reg. apost. și nu mai puțin în contra determinațiilor clare ale contractului din 12 Martie 1872, sancționat de Maiestatea Vostră, țintesce într'acolo, ca să subtragă poporațiunii foștilor grănițeri, descendenților și urmașilor lor dreptul de proprietate la averea fondurilor

cum și administrarea acestor fonduri și a-o transmite altora.

Acastă împrejurare a adus pe comitetul administratorilor de fondurile școlastice grănițeresci în poziție de a face, în ședința sa ținută la 3 Octombrie 1886 în Năsăud, conchiămată pentru pertractarea asupra înaltului ordin ministerial citat mai sus, reprezentațiunea către înaltul ministeriu de culte și instrucțiune, alăturată cu profundă reverință sub /14 în traducere germană.

Însă fiind că cu adâncă devoțiune subscria poporațiune față cu procederea de până acum are destulă cauză de a se teme, că și această reprezentațiune de altminterlea destulă de fundată — va fi ajunsă de asemenea sorte, ca multe alte hârtii, de a fi aruncată la o parte: îndrăsnesc, basată fiind pe grația prea înaltului tron, basată pe credința sa totdeauna statornică și neclătită către preafinalta dinastie, către monarch și patrie, așterne cu cea mai profundă reverință și supunere prezenta suplică.

a) b) În privința pădurilor și preste totu în privința afacerilor silvanale.

După introducerea legii silvanale (art. de lege XXXI ex 1879) aveau să se compună în înțelesul aceleia statutele recerute pentru administrarea pădurilor și să se institue de către proprietarii personalului silvanal necesar.

În privința acosta fostele comune grănițeresci, ca proprietarii pădurilor, au compus statutele prescise în sus citatul articol de lege corăspundătorilor împrejurărilor de aici și le-au așternut spre aprobare, însă înaltul ministeriu r. u. de agricultură, industrie și comerț, prin ordinul comunicat la Nro. 104 comisiunei silvanale, nu le a aprobat, ci a impus însuși statute numitelor comune și spre introducerea acelora și după cum se dice pentru regularea afacerilor silvanale a numit pe ilustritatea sa d-lă comite suprem baron Desideriu Banffy comisari guvernial în afacerile silvanale. După acestea a urmat numirea personalului silvanal, care costă pe comunele comitatului peste 30,000 fl. anual, spre a căror acoperire nu ajung veniturile din păduri, și prin acosta se dice că s'ar fi introdus ordine în afacerile silvanale.

(Va urma)

Crisa bulgară.

„Novoe Vremja” face să reeasă, că relațiunile diplomatice ale Franciei și Rusiei sunt pe deplin restabilite. Când s'ar pute întâmpla dintr'o și într'alta nise evenimente, care ar obliga pe d. de Staal și Lobanoff, ambasadorii Rusiei la Londra și Viena să părăsescă posturile lor, trebuie, pentru ca contele Șuvaloff să nu părăsescă Berlinul, ca Germania să măsore într'unu mod serios consecințele ce ar putea rezulta din sosirea d-lui de Laboulaye la Petersburg și a baronului de Morenheim la Paris. Negreșit, Rusia a probat în destul dorința de a păstra amicia Germaniei, der prințul de Bismarck trebuie să înțelgă, că această dorință nu va împinge pe guvernul rusesc a-i sacrifica interesele și demnitatea sa.

Tocmai au sosit la Odesa, cu vaporul rus „Oleg,” peste 200 ofițeri bulgari și funcționari, cari au participat la revoltele din Burgas, Filipopol, etc. și au scăpat pe un vapor rus. Între cei sosiți este șeful militar al răscolii din Burgas, căpitanul Nikolai Kișelski și alții. Societatea de aici a Slavilor a aranjat un banchet în onora lor, la care a fost guvernatorul-general Roop, căpitanul orașului și vice-amiralul Zelenoi.

Cu ocaziunea aniversării bătăliei dela Slivnița s'a ținut în Sofia un parastas pentru soldații căduți. Reprezentantul engles, francez, italian și român au asistat la Te-Deum. Fiind timpul rău, nu s'a ținut paradă militară. Orașul e împodobit cu drapel. La un dejun dat în casarmă s'a pomenit numele eroului dela Slivnița, prințul Alexandru, și ofițerii i-au adresat telegramă de felicitare. Regenții au primit dela părintele prințului de Hessa, în care îi felicită de această și prințul de Hessa își exprimă regretul, că fiului său nu i e dat a fi în mijlocul bravei ostiri bulgare. Regenții au fost felicitati de deputațiunile tuturor regimentelor și de municipalitatea din Sofia care a adresat și ea o telegramă de felicitare prințului Alexandru. Se dice, că Karavelov, Zankov și Burnov vor primi pașaporte rusesci.

În Londra se așteaptă în curând o acțiune a cabinetului din Viena în cestiunea bulgară. Acțiunea va fi îndreptată spre a termina regulară cestiunii rumeliote și revisuirea statutului organic de către puteri, înainte de a se face noua alegere a prințului. Guvernul vienez se va înțelega mai întâi în această afacere cu celelalte guverne, când se va face pte și propunerea pentru intrunirea unei conferințe europene. Dacă cestiunea se va rezolva astfel, atunci puterile nu vor ridica pte obiecțiuni contra candidaturii prințului de Mingrelia.

— Cătră „Kreuzzeitung” se scrie despre prințul

de Mingrelia, că acestu prinț este unu personaj devenit cu totul apatic prin bôle și nenorociri casnice; soția sa este de asemenea absolut imposibilă chiar și pentru țerile semiasiatice.

Se vorbește prin Londra, că mergerea lui Kaulbars la Constantinopol stă în legătură cu planul Rusiei de a face, ca Sultanul să numescă mai întâi pe prințul de Mingrelia guvernator general în Rumelia orientală înainte de a i se pune candidatura la tronul bulgar.

— „Daily News” află din Viena, că între Anglia, Germania și Austria s'au încheiat aranjamente în scris cu privire la cestiunea bulgară.

— „Scirile foci vieneze” „Tagblatt” despre o alianță defensivă austro-germano-englesă se confirmă din Londra.

— „Daily News” anunță: În fine sir White a reușit prin energia sa de a îndupleca pe Pörtă să facă o deviațiune demonstrativă dela politica rusofilă. Se pune mare preț pe împrejurarea, că sir White în stăruințele sale s'a bucurat de cel mai binevoitor sprijin din partea ambasadorilor Austriei și Germaniei. Se povestesc, că ambasadorul rus, d. Nelidoff ceruse o audiență la Sultanul, der i s'a răspuns, că Maj. Sa regretă a nu-l putea primi, fiind indispus.

— Răspundându la o felicitare, prințul Alexandru a adresat regenței următoarea telegramă: „Mulțumesc din totă inima pentru urările d-vostre. Sunt mândru a vedea, că întregu poporul bulgar serbeză această și (Slivnița). Vă felicit de plecarea lui Kaulbars. — Alexandru.”

— „Nowoe Vremja” amintescă lui Bismarck, că acum Rusia pte conta ferm de Franța. Dacă Germania ar mai cere sacrificii dela Rusia în Bulgaria, ar putea urma plecarea lui Șuvalow.

— Mai mulți elevi din școala de cadeți din Sofia au denunțat guvernului pe profesorul școlii, căpitanul Tepaviciaroff, că îndemna de cât-va timp pe căi-va cadeți, cari participaseră la lovitura de stat din 9 (21) August și cari apoi au fost grațiat, să pregătescă o nouă mișcare. Comandantul pieții a arestat pe căpitanul Tepaviciaroff și a desarmat pe elevii școlii. S'a ordonat o anchetă severă.

— „Tems” crede, că atitudinea Austriei și a Angliei a împiedicat ocuparea Bulgariei de trupele rusești; der constată că aceste puteri nu pot face nimic mai mult. Rusia, supunându-se, scia că răsbunarea sa a fost numai amănată. Der va veni rëndul Angliei și Austriei spre a recunoște neputința lor, când vor vedea pe Rusia atingânduși scopul, fără a viola într'unu mod prea deschis tratatele pentru a nu provoca muștrări. Singura speranță a nenorociților din Bulgaria se întemează pe acel patriotism tenace, care deja i-a ajutat odată a scurta într'unu mod gradat ingerința Rusiei.

— Italia propune puterilor să accepte candidatura prințului de Mingrelia, der cu condițiunea ca Rusia să părăsescă cererea sa privitoare la disolvarea Sobraniei.

— Cercurile guvernamentale din Viena critică aspru alegerea și chiar persoana prințului de Mingrelia. Se crede că Austria și va da silințele, ca să facă pe Bulgaria să respingă candidatura prințului de Mingrelia. Ea ar voi ca Turcia să ia inițiativa în privința aplicării tratatului de Berlin în această cestiune în care Turcia e principala interesată.

— Câțiva funcționari ruși, plecând din Sofia, au lăsat să se înțelgă, că ocuparea e lucru hotărât. Opiniunea publică bulgară pare foarte contrară candidaturii prințului de Mingrelia; er cercurile guvernamentale cred că nici o adunare bulgară nu o va accepta.

— Sgomote îngrijitoare circula în privința atitudinii Rusiei, spune o telegramă din Londra către „l'Indépendance belge.” O acțiune a Rusiei pare iminentă în Bulgaria. Bastimentele companiilor rusesci de navigațiune pe Dunăre au primit ordinul să trimită la Odesa steamerul lor. Impresiunile la Londra sunt foarte pesimiste. În general se crede astăzi că rechiământul generalului Kaulbars, interpretat la început ca o retragere, ar putea prea bine să fiă, din potrivă, indiciul unor hotăriri îndrăsnite.

— Generalul Kaulbars, însoțit de d. de Nelidoff, ambasadorul Rusiei din Constantinopol, a vizitat pe marele Vizir și pe ministrul afacerilor străine turcesci.

Din delegațiuni.

Delegațiunea austriacă. Ședința dela 19 Noevre: comisiunea bugetară desbate asupra creditului ocupațiunii.

Ministrul Kallay dice, că comerțul indigen al Bosniei suferă din cauză că prin îmbunătățirea comunicațiunilor comercianții monarchiei vizitează și localitățile mai mici; altă cauză mai e, că comercianții indigeni nu se sciu acomoda usanțelor celorl noue. Acuma sunt acolo 8 școle comerciale și așa se vor schimba lucrurile. Pentru industria de casă se vor înființa ateliere. Până acum se importau acolo mărfuri englese prin Sa-

lonică la Seraievo. Mărfurile streine sunt acum aprăpe eschise. S'au făcut pași pentru ridicarea industriei de fer și a culturii vitelor, și s'au și înființat institute model. Greutățile pentru esportul vitelor s'au înlăturat. Boi și porci din Bosnia s'au și esportat în Viena. Ministrul se ocupă deja cu schimbarea sistemului de dare pe pământ. der numai după câțiva ani, când vor fi terminate lucrările cârților funduare, se va pute face acosta. În contra robotelor s'au luat măsuri aspre. Comunele, șoselele și școlile fac progrese.

Huyn propune, ca guvernul să chibzuescă asupra mijlocelor, pentru ca legăturile strategice cele mai importante să se restabilească ca cale ferată dela punctul central al imperiului prin Agram la Seraievo etc. mai departe în direcțiune spre Novi-Bazar.

Bylandt-Rheidt și Kallay sunt contra acestei soluțiuni, deoarece sunt cheltui și greutăți mari, și apoi această cale ferată n'are așa mare însemnătate strategică, deoarece noi nu luăm în Bosnia pozițiune ofensivă.

Hausner arată că Bosnia, cari stau pe treptă mai mică de cultură, plătind 3,560,000 dari directe și 5,405,000 fl. indirecte sunt mai împovărați ca Galiția, Tirol, Bucovina și Dalmația. Întră că ore n'ar fi bine să se desființeze darea pe vitele mărunt și să se acorde provinciilor ocupate o reprezentanță a țerii, cel puțin consultativă constatătoare din notabili?

Ministrul Kallay răspunde, că guvernul va căuta să desființeze darea pe vitele mărunt. Cestiunea reprezentanței țerii trebuie să se lase ad încă deschisă.

Dumba dice că e necesar să se întrebunțeze prisosul din bugetul ocupațiunii pentru restabilirea de locuințe mai bune pentru trupe. Vorbesce apoi despre construirea mai multor căi ferate necesare.

Ministrul Kallay dice că pentru locuințele trupelor nu se pot cheltui mai mult ca 100,000 fl. cât s'a pus în buget.

Ministrul de război Bylandt-Rheidt dice că în împrejurările actuale, în situațiunea politică și militară în care ne aflăm, calea ferată propusă de feldzeugmeisterul Huyn nu e necesară. Pentru susținerea pozițiunii noastre în Bosnia și în Erțegovina, pentru repede mobilizare și aprovizionare a trupelor, actualele mijloce de comunicațiune corăspund deplin. Întărirea trupelor, care eventual ar pute deveni necesară, se basază pe întocmirile de mobilizare și compunerea trupelor astfel, încât mobilizarea la timp apare garantată. Continuarea căii ferate spre Novi-Basar nu e admisibilă politicesce, căci pe teritoriu strein nu putem construi căi ferate.

Propunerea lui Huyn fu respinsă și s'a primit a lui Mattus, ca guvernul comun să se ocupe cu linia ferată Banjaluca-Serajevo.

În raportul comisiunii bugetare se comunică, că Mostarul și frontul ostic și sudic al platoului Podvelez la țermul stâng al Narentei se fortifică mereu, avându-se în vedere direcțiunile de atac ale contrarului. -- Bugetul s'a primit.

În ședința plenară din aceeași zi, delegatul Kaltherein și soți au adresat ministrului de război următoarea interpelare: La universitatea din Innsbruck există de peste 20 ani societatea studenților catolici „Austria” care în puterea statutelor ei admise de autoritate condamnă duelul din temeuri principiare. Comandantul regimentului de vânători tirolezi, colonelul Kurz, a avisat pe voluntarii pe un an să nu comunice cu membrii societății „Austria” din cauza acosta și într'unu raport a apărât înaintea ofițerilor de rezervă duelul într'unu mod, din care rezultă că nici un tineru cu principiile „Austriei” nu pte deveni oficer. E ministrul dispus să se convingă despre adevărul faptelor de mai sus și ce măsuri are de gând să ia față cu aceste procederi?

Dumreicher vorbind despre ordinariul armatei, trece și la limba ei de serviciu, care trebuie să fiă una. Arată relele ce s'au ivit din cauza necunoșterii limbii germane în armata din Ungaria. Se teme să nu se întâmple acosta și în Austria. Schimbările ce s'au făcut în școle sunt îngrijitoare. Ore se așteptăm cu brațele încrucișate? Sunt orașe de garnisone în care nici o școlă nu este, în care copii soldaților să și pot primi instrucțiune în limba de serviciu a armatei. În Austria sunt 6000 de copii de familie militare. Se întâmplă la părinți, cari își schimbă desu garnisonele, că copii își încep educațiunea în limba cehă, continuă în cea polonă și sfârșesc în cea italiană, așa că nici o limbă nu o înveț cum se cade.

Furtmüller vorbește despre nutrirea defectuoasă a soldaților.

Czokavsky polemizează contra lui Dumreicher. A fost unu timp, când se înveț în școle numai nemțesc și s'a vădit că prin acosta nu s'a promovat cultura popoarelor.

Dr. Sturm dice că aci nu e vorba de germanizarea armatei, ci de limba armatei.

Dr. Mattus dice că naționalii n'au combătut nici odată importanța limbii unitare de serviciu. Dér după cum e compus imperiul din diferite naționalități, unitatea armatei nu se bazează numai pe limba unitară de serviciu și de comandă, ci și pe simțimintele comune ale convingerei. In casul seriose nu ajunge numai limba unilară de comandă a face stégurile victoriose ci trebuie să intervină și limba poporului.

Ministrul de război Bylandt-Rheidt dice că nu i-a fost cunoscută casul citat de Kathrein, dér a cerut într-o foia din Augsburg unde s'a scris cu patimă și în mod desfigurată. Colonelul Kurz este un ofițer energic și forte inteligent, care a trăit în cea mai bună înțelegere cu populațiunea din toate orașele, unde a fost în garnisonă. Dér va cerceta lucrul.

Ordinariul armatei a fost primit. De asemenea s'a primit în ședința plenară și bugetul marinei.

SCRILE DILEI.

Din ședința dela 19 Noemvre n. a comisiunii pentru armată a delegațiunii ungare e de amintit că, în urma unei întrebări a delegatului Bela Grünwald, ministrul comun de război contele Bylandt-Rheidt a arătat motivele, care au făcut pe administrațiunea armatei să nu facă lucrări de fortificare la pasurile granițelor ardelenne și prin urmare nici să nu prelimizeze nimic pentru astfel de lucrări. Pentru renunțarea la lucrările de fortificare au dat măsura *considerațiunii financiare și strategice*. Cheltuielile ar fi enorme, fără să dea rezultate corespunzătoare scopului. Forturile de închidere sunt bune pentru astfel de pasuri, care nu se pot uchi; dér raporturile de teren ale munților dela granițele ardelenne sunt astfel, că acești munți nu numai prin unele pasuri se pot trece; s'ar putea trece și pe lângă forturile. Vrându să împedecăm această, ar trebui să construim un zid chinez de-alungul întregii granițe. De altminte în casul unui război decidera ar urma în alte puncte mai importante. Ardealul ar fi un teatru de război numai de al doilea rang. Peste tot ministerul de război nu e dispus a face numeroase fortificațiuni mai mici, căci omenii necesari pentru ocuparea lor ar trebui să ia din fortărețele cele mari și importante seu din armata operatoare. — Comisiunea a aprobat această părere.

—x—

Emigrarea din Ungaria de sus e erăși în creștere. Agenții cutrieră locurile. Guvernul a luat măsuri și numai pe aceia îi lasă să plece, cari afară de biletul de corabie mai au 150 fl. bani gata. Un tren a fost vizitat de poliști și gendarmi, trimițându îndărăt p'acasă pe cei mai mulți emigranți, fiind că n'aveau nici un ban.

—x—

Ministrul unguresc de interne a adresat jurisdicțiunilor o ordonanță, în care arătându, că lățirea colerei se pricinuesce în mare parte prin adunarea, vinderea și espedarea de vestminte și rufe întrebnițate, și de alte asemenea obiecte, care au venit în atingere cu bolnavi de coleră, precum și de sdranțe infectate, interzice pentru durata epidemiei adunarea și espedarea obiectelor sus amintite, anume a sdranțelor.

—x—

Ministrul unguresc a stabilit orele de oficiu ale oficiilor telegrafice mai mari întocmite cu serviciu de dimărginit, începându dela 25 Noemvre c. și anume în zile de lucru și în sârbători, care cad într-o zi de lucru, dela 8—12 a. p. și dela 2—6 d. p., Dumineca dela 8^{1/2}—11^{1/2} a. p. și dela 3—4 d. p. după timpul calculat în Pesta.

—x—

Un diar unguresc din Clușiu, vrându să răspundă la cele scrise de „Românul“ și „Voința Națională“ în cestiunea *războiului vamal*, dice între altele: „Dér ar trebui să facem o probă și vre o de ce anii nici de vorbă să nu stăm cu mare imperiu român; să vedem atunci, până când va suporta nația română acel război vamal“. — Cum ar suporta nu scim, dér atâta scim, că din România încă n'a emigrat nici un Valah la noi.

—x—

D-lu Severu Mureșianu, care a studiat pictura și arheologia, în timpul din urmă în München, s'a numit profesor suplitor la catedra de estetică și istoria artelor la școala de Bele-Arte din Iași.

—x—

Liceul reformat din Sighetul Marmăției a ars. O parte din bibliotecă a putut fi scăpată. Se dice că focul a fost pus și poliția a primit multe înscințări anonime.

—x—

Concesiunea preliminară ce s'a dat contelui Gabriel Bethlen pentru construirea unei căi ferate clasa întâi, care se ducă dela Reghinul săsesc prin pasul Tulgheș până la granița ungaro-română s'a prelungit încă pe un an.

Părțile sudice ale comitatului Caras-Severin sunt cutriate de o bandă de vr'o 6 tâlhari, sub conducerea unui orecare Tosici. Gendarmeria a'ergă după ei, dér nu-i poate prinde. Mai ales economii sunt visitați de tâlhari.

—x—

Sublocotenentul Iulianu Brote din regimentul de inf. 85 e transferat la regimentul de inf. 62.

—x—

Diarele din Bucuresci anunță, că prințul Leopold de Hohenzollern s'a numit șef onorar al regimentului 3 de infanterie și că prințul Ferdinand de Hohenzollern, sublocotenent în armata prusiană, s'a numit sublocotenent în susul numitul regiment.

—x—

Bugetul ministerului de război român pentru anul viitor 1887—8 va fi sporit cu două milioane lei, scrie „Războiul“.

—x—

„România Liberă“ dice că, cu ocaziunea lucrărilor pentru captarea apelor la stabilimentele dela Govora și Călimănesci, s'a dat peste urmele unor băi romane, care par a avea întindere însemnată. Descoperirea s'a făcut la Bivolari lângă Cozia. Ministrul a oprit orice altă săpare până ce va trimite la fața locului o comisiune de ingineri și arhitecți. Medaliele descoperite în aceste ruine nu lasă nici o îndoielă asupra provenienței lor și datei la care se urcă.

—x—

Cu ocaziunea vizitei ce a făcut d. Emilio Castelar Parisului, comitetul Ligei Latine a dat un banchet, în onora lui. La acest banchet, care a luat parte domnia Mezières, membru al Academiei franceze; Fr. Passy, deputat; Torres Caicedo, Louis Ulbach etc., au fost față și doi studenți români. Unul din acești doi, S. Gr. Maniu, a discus câte-va cuvinte asupra Românilor. Pentru că în răspunsul său, marele orator spaniol, vorbind de părțile locuite de Români în afară de România, nu avusesse în vedere decât Basarabia; A. Maniu l'a vizitat acasă după cum se scrie „Românul“, și i-a înmănat memoriul transilvan rediat de d. G. Barițiu.

Codlea, 12 Noemvre v. 1886.

Domnule Redactor! Un act de mare însemnatate pentru comuna noastră biserică s'a făcut în Sinodul nostru parochial ținut la 8 Noemvre c. sub președial Reverendissimului d-nu Protopresbiter Traianu Mețianu.

Poporul nostru român, recunoscându atât meritele parochului său, cât și insuficiența venitelor stolarilor, în unanimitate a decis, ca din averea bisericeii să se cumpere casă parochială.

Prin actul acesta s'a constatat, că poporul român, deși timpurile sunt destul de nefavorabile, deși asuprile și persecuțiunile sunt astăzi în patria mamă la ordinea zilei, deși astăzi se fac cele mai culezătoare atentate asupra instituțiilor noastre biserică și școlare, el pentru interesele existenței sale sacrifică ori și ce, numai să aibă în fruntea sa buni conducători. Un adevăr necontestabil este, că poporul român nimic nu i-ar lipsi decât ar avea buni conducători.

Avem mari speranțe, că prin buna conducere a neobositului în activitate Rev. d. părintelui Protopresbiter Traianu Mețianu, încă multe acte de mare însemnatate se vor face în tractul său presbiteral, căci petra cea din capul unghiului, este așezată, este pusă basa în parochia Codlea, una dintre comunele mai estreme de centru. Nu mai puțină speranță avem și în conducătorul parochiei noastre, în părintele Iosif Comanescu, carele totdeauna lucră spre binele și fericirea poporului său, și putem dice, că am apucat o cale bună sub conducerea domniei sale. Avem conducători buni, avem totul.

Avem biserică în stare bună, avem școala corespunzătoare, mica noastră avere o administrăm consciincios și o întrebuițăm spre scopuri salutare. Avem respect față cu mai marii noștri, îi scim onora și stima, și toate acestea păstrându-le ca pe lumina ochilor pe lângă toate neajunsurile zilnice vom fi siguri de un viitor mai îndurat. Noi datorim mult parochului nostru, căci într'un timp scurt pentru noi a făcut mult. Meritele părintelui Iosif Comanescu pentru biserică, școala și poporul său îi făc mare onore. Er noi în semn de recunoștință pentru activitatea sa, ca un premiu bine meritat îi oferim casa parochială.

Un membru al sinodului parochial.

De pe valea Urisului inferior, 24 Noemvre 1886.

Onorate Domnule Redactor! Dina de 22 Noemvre st. n. a fost satorită de autoritățile competente pentru alegerea a câte trei membri comitatensi din întreg cercul electoral al Gernasigului. Alegerile s'au ținut în fostul cerc pretorial al Gurghiuului, anume în Gurghiu și în Beica maghiară ca de obicei. Cât pentru decursul alegerii din Gurghiu până acum încă nu sciu

nicic. Am însă deplină cunoștință despre decursul alegerii din Beica maghiară, unde fiind și eu prezent am trebuit să mă consternez până la estreme de cele întemplate.

Cercul notarial de pe aceste văi, carele până acum a purtat numele Beica maghiară, cu toate că această comună e departe de centrul cel puțin de 1^{1/2} ore, se compune din 11 comune cu 10 curat românesci și a 11 a, adică Beica maghiară are 2/3 părți Unguri. Din cauză că timpul era forte nefavorabil pentru alegători, cari dela celelalte margini ale cercului aveau să facă o cale de cel puțin 2 ore prin tină și ploaie și așa Maghiarii fiind siguri, că nu vor veni toți alegătorii la urnă, și-au pus carul în petri numai ca să reeșă învingători, ceea ce le-a și succedat, oborât fiind unul dintre candidații alegătorilor români cu un singur vot față de altul al alegătorilor maghiari.

Ce-i drept, preotul reformat din Beica maghiară, Denes, precum și al doilea corifeu de acolo Deak, cari în asemenea casuri de obicei erau capii uneltirilor, de astă-dat n'au fost acasă, dér au rămas alții destui, între cari însă s'a distins judele comunal de acolo Ferkó, căruia încă de mai înainte îi lasase d. pretore Kórosy Albert cu limbă de marte, ca la tot casul nemeșul Deak György, încrunțit deja în arta de a denunța și de a calumnia pe Români, școlele și preoții românesci, să fi realeși.

Cu mai multă nerușinare însă s'a purtat la această alegere feciorul lui, Deak Ferencz, carele nu s'a îndestulit cu aceea, că și-a îndemnat din resputeri, decât nu chiar tras cu forța mai pe toți conaționali și consătenii, aducându-i cu jurății comunale de pe la ocupațiunile lor și chiar și din pădure tot într'un suflet. la urnă. Nu s'a îndestulit numai cu atâta, că în tot decursul alegerii umbla printre alegători împărțindu la bilete, apucându cu forța din mâna alegătorilor români biletele căpătate de conaționali lor și rupându-le, ci în fine vedându-se în minoritate cu 3 voturi și venind la votisare un Român din Chinesiu: Costan Ciumba, înaintea comisiunii și a mai mulți inteligenți români i-a luat biletul fără leac de șială și i-a dat altul. Dér a pățit'o ca vulpea în stână, căci observat fiind de mai mulți, ori chiar de toți, unul dintre preoții noștri l'a și provocat să nu schimbe biletul Românului, că nu-i iertat și — se fi vădit — nici barem n'a roșit, ci c'o nespună nerușinare a început a ride.

Injurăturile mojicesci veți bine nici aici n'au lipsit; altmiatea ne-am dat deja mai la toate convenirile cu Unguri a ne aștepta la asemenea injurături.

La succesul ce l'au obținut Maghiarii cu această ocaziune ce e drept a mai contribuit și puțină neînțelegere dintre conducătorii alegerilor români, căci, ne fiindu-ne nici unuia cunoscut, cari au să fi în candidare, s'au făcut două feluri de bilete și prin această alegătorii români au venit în confuziune și mulți au stricat causei, dându bilete chiar contra dorinței lor. Astfel din 3 Români cari se candidaseră odată, apoi din 2 și un Ungur, am reeșit numai cu un Român și 2 Unguri și așa o singură comună și încă nici aceea curat unguresc a tras cătranul sub nas la 10 comune, cu alegători aproape de 3 ori atâta cât ai Ungurilor.

Președintele comisiunii a fost notarul cercual din Petelea: Genard.

În contra acestei alegeri atât de ilegale s'a proiectat și se va și face un recurs din cele mai motivate, spre a se anula și dispune o nouă alegere, când doră ne vom mai treși și noi Români spre a reînturna jupanului Deak Ferencz imprumulul, firește că nu prin machinațiuni ci pe calea legii. Un călător.

Ultime sciri.

Berlinu, 25 Noemvre. — Cererile în plus din bugetul militar sunt în ordinariu 20, în extraordinariu 24 milioane pe an. Motivele accentuează înarmările continue ale Rusiei și ale Franciei.

Sofia, 25 Noemvre. — Gadban-pașa a sondat regența în privința candidaturii prințului de Mingrelia. Regența a răspuns că nu cunoște pe prințul. Alegerea atâră de Sobraniă. Caravelov încă a răspuns că alegerea lui e imposibilă, deoreca tractatul din Berlinu interzice Cercheșilor a șede în Bulgaria.

Londra, 25 Noemvre. — S'au făcut în Berlinu propuneri pentru o mediațiune germană. Se dice că Țarul va aproba orice rezolvare a cestiunii bulgare, care se va recomanda de împăratul german.

SCRILE TELEGRAFICE.

(Serv. part. a „Gaz. Trans.“)

BERLINU, 27 Noemvre. — Reichstagul a ales biuroul de mai înainte.

SOFIA, 27 Noemvre. — Consulul general german a înscințat pe guvernul bulgar, că a primit însărcinarea d'a lua asupra și să reprezinte pe supuși și protegiații ruși din Bulgaria.

Numere singurate din „Gazeta Transilvaniei“ a 5 cr. se pot cumpăra în totungeria lui I. GROSS, și în librăria d-lui Nicolae I. Ciurcu.

Editor: Iacobu Mureșianu.
Redactor responsabil Dr. Aurel Mureșianu

Cursul la bursa de Viena din 26 Noembrie st. n. 1886.

Table with financial data from Vienna, including gold and silver prices, exchange rates, and interest rates.

Cursul pieței Brașov din 27 Noembrie st. n. 1886.

Table with market prices from Brașov, including exchange rates for various currencies and commodities.

Pischinger-Torte advertisement featuring a decorative border and text describing the product and its creator, Emil Porr.

JACHETE (Bürger-Jacken) advertisement with illustrations of jackets and promotional text in Romanian.

Abonamente la Gazeta Transilvaniei advertisement detailing subscription rates and contact information.

Mersul trenurilor

Valabilu dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large railway schedule table with multiple columns for routes, stations, and train types.

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile gróse.